

Néhány gondolat „A közművelődés helyzete és fejlesztésének feladatai” című határozat kapcsán

Törekvéseink homlokterében áll azt az embereszményt megvalósító embertípus, aki hivatásának célkitűzéseit összhangba hozza a társadalom támasztotta igényekkel, akinek a munkájában magától értehetően a kötelesség akkor is elsődrendű feladat, ha a munkahelyen teljesítendő s akkor is, ha a közéletben, netán a munkahelyen kívül végzendő. Fontos ez minden értelmiségi pályán, de véleményünk szerint jelentőségét újból és újból hangsúlyoznunk kell a mi munkánkkal kapcsolatban, mert a pedagógusi munkakör olyan hivatás, amelyben a munkahelyi élet művelődési törekvései sok tekintetben azonosak a lakóhelyi élet közművelődési igényeivel. Hisszük, hogy a pedagógusi hivatás velejárója, lényege az *egységes művelődésügy maradéktalan gondozása*.

A közművelődés helyzetéről szóló jelentésben olvashatjuk: „Az értelmiség többségére magas fokú általános és szakmai műveltség jellemző. Szerepe és felelőssége a kultúra, a műveltség terjesztésében – különösen a munkahelyeken – kiemelkedően fontos; aktivitása azonban – gyakran azért is, mert kellőképpen nem igényeltük – elmarad a kívánatostól.” Mi sem természetesebb, hogy e megállapítás a pedagógusokra is érvényes. Minket közelebbről a „két szomszéd vár” az iskolák és a közművelődési intézmények viszonya, kapcsolata és ellentéte érdekel, érint. Ennek a kapcsolatnak a megítélésében szükségesnek látszik hivatkozni a Központi Bizottság határozatára: „A folyamatos művelődés feltételeinek biztosítása érdekében megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a közoktatási és közművelődési intézmények között a tartós és rendszeres, pedagógiai célokat is szolgáló együttműködés kialakítására (vizsgákra való felkészítés, termek, eszközök rendelkezésre bocsátása, intézmények közös használata, új épületeknél közös komplex tervezés stb.). Az iskolákban és a közművelődési intézményekben egyaránt érvényre kell jutnia annak a meggyőződésnek, hogy az iskolák oktatási-nevelési céljait csak más kulturális tényezőkkel együtt dolgozva érhetik el, a közművelődési intézmények pedig csak pedagógiai tevékenységük fokozásával, munkájuk színvonalának emelésével válhatnak alkalmassá az ifjúság és a felnőttek nevelésében betöltött nélkülözhetetlen szerepük ellátására.”

Ez végre világos beszéd! Ebben az idézetben az egyik lényeges pont a pedagógiai célok is szolgáló *együttműködésre* hívja fel a fi-

gyelmet. Ha tényleg segíteni akarjuk az új típusú ember formálását, állandó, permanens nevelésre van szükség, amelynek központi munkahelye az élet bizonyos szakaszában az iskola, majd erre épülően az élet későbbi (hosszabb) szakaszában a közművelődés. Együttesen és folyamatosan történik törekvés az ember új vonásokat felmutató szellemi arculatának kialakítására.

A Módszertani Közlemények 1973/3. számában már jelezte: „A társadalmi elvárások tehát sürgetnek egy bizonyos szemléletváltozást, amely egész társadalmunkkal meglátatja, hogy az iskola az életnek nem mellékerülete, hanem egyik legfontosabb az életre előkészítő műhelye.” Ez az idézet Miklósvári Sándornak a Köznevelés, 1970. 3. számában „A pedagógus hivatás és a pedagógus képzés” c. cikkében jelent meg. Mindez annak igazolása, hogy a társadalom igénye évek óta épít egy olyan szemléletváltoztatásra, amely az egységes művelődési koncepcióból fakad és amelynek a szolgálatában elindította a Módszertani Közlemények „Pedagógusok a közéletben” című rovatát. Tehát ez a kezdeményezés nem a véletlen műve, hanem nagyon is tudatos szándéktól vezéreltetve jött létre.

Röviden vizsgáljuk meg, hogy a Módszertani Közleményekben megjelent cikkek mennyiben segítettek az idézett gondolatok megvalósítását. Az indító cikkén kívül megjelent:

- A közéleti szereplésre való képzés jelentősége a tanítóképző intézetekben;
- Népművelő képzés a tanárképző főiskolákon;
- Ez is közélet;
- Pedagógusok a honismereti munkában;
- Pedagógusok a szakszervezeti munkában.

A rovatban tehát másfél év alatt e jelenlegi cikkel együtt 7 cikk jelent meg, amelyek közül kettő (2) a pedagógusjelöltek közéleti személyiségé formálásával foglalkozik és e munka sikeres voltáról emlékezik meg. Nagy Andor írja: „Már a pályakezdés nehézségeinek leküzdése közben is jut idejűk és energiájuk a nép művelésére, a tudományos ismeretek terjesztésére, a helyi hagyományok ápolására, a művészeti munka irányítására...” Az „Ez is közélet” c. cikk írója két évtizedes falusi munkájáról ad számot. Lelkesítő szavai nyomán eszünkbe jutnak azok a pedagógusok, akik az ország sok falujában hasonló aktivitással és ügyszere-tettel dolgoznak. Az 1974/3-4. számban meg-

jelent két cikk betekintést nyújt abba a széles körű művelődési munkába, amelyet a pedagógusok a kulturális mozgalomban és a tömegszervezetekben végeznek.

A pedagógusok munkájának értékeléséhez summáznak elfogadhatjuk Vecsernyés János értékelését: „Egy társadalom, egy ország boldogulása nagymértékben attól is függ, hogy gondolkodnak, dolgoznak, élnek polgárai. Ez különösen igaz a szocialista társadalomban. A gondolkodás, a munkaerőkölcs a felelősségteljes közösségi magatartás egyik legfontosabb formája az iskola, központi alakja a pedagógus. Nélküle nincs intézményes a szocialista társadalom érdekeinek megfelelő nevelés. Ezért a pedagógus kulcsszerepet tölt be társadalmunkban; a szocialista kultúra, a nemzeti műveltség fontos közvetítője.” Így igaz! E megállapítás nem a pedagógusnak a társadalomban betöltött szerepének a túlértékelése, hanem a helyretevése. Kétségtelen, hogy az iskolák zártsága az utóbbi években feloldódott, az iskola kilépett az életbe és tanulóit az élet valóságára felkészítő munkahely a szó legnemesebb értelmében. Azért is, mert itt formálódik a gyermekszerep és az ifjúság, itt szerzik meg a szükséges iskolai végzettséget és ismereteket a felnőttek tizezrei. Ugyanakkor látnunk kell, hogy az élet egyéb területein dolgozó értelmiségiek egyre aktívabban, egyre hatékonyabban dolgoznak a közműveltség terjesztése érdekében. Az orvosok ismeretterjesztő munkája régóta közismert. Mostanában egyre többet hallatnak magukról e téren az

buzdítás. Összefogott erővel jobb eredményt érhetünk el.

agrármérnökök. Számunkra ez öröm s egyben

A Központi Bizottság közművelődési határozatának tükrében úgy érezzük, hogy vállalt feladatainkat bővítenünk kell. Igaz, a rovatindító cikk utolsó javaslati pontjában javasoltuk, hogy a közéletben tevékenykedők érdeklődésére számot tartó cikkeket, tanulmányokat várunk. E kívánság tág teret nyitott az érdeklődők és a közéletben tevékenykedők számára, de nem beszélt az iskolai és a közművelődési intézmények együttműködésének szükségességéről, kiemelt hangsúlyos voltáról. Most, hogy a párthatározat zöld utat nyitott ezen intézmények együttműködéséhez a többi feltétel mellett nekünk szinte „pályafeladatként” kell megteremtünk az együttműködéshez, a közös cél eléréséhez az emberibb magatartást és a pedagógiai feltételeket. Együttes munkával, munkánk pedagógiai hatékonyságának fokozásával, a színvonal közös emelésével érhetjük el a szocialista közművelődés egyik alapfeladatát, az *önművelésre kész és képes emberek* kiművelését.

Nagyon igaz és gyorsan közeledik az az időszak, amikor mind az egyén, mind a társadalom számára egyre sürgetőbbé válik, hogy műveltségét sűrűn kiegészítse, illetve folyamatosan megújítsa.

E gondolatok jegyében szerkesztőségünk úgy határozott, hogy a rovatot újult erővel folytatja. Várjuk a szakemberek és az érdeklődők cikkeit, tanulmányait.

Dr. Waldmann József

Dr. Buzás László:

A CSOPORTMUNKA

A tudomány és a technika gyorsütemű fejlődése szükségessé teszi az ifjúság magas színvonalú előkészítését. Ez önmagában is rendkívüli módon növeli az iskolai oktató és nevelés szerepét. Az élet ma a gondolkodó képesség maximális kibontakoztatását sürgetőbben követeli, mint bármikor.

Az oktatás három alapvető szervezeti formája: a tanulók frontális, csoportos és egyéni foglalkoztatása. Ezek közül – új ismeretek feldolgozásakor – az oktatás széles körű bevezetésével egyidejűleg a frontális terjedt el és vált egyeduralmukodóvá. Századunkban a fizikai, kémiai, biológiai, mezőgazdasági és műhelygyakorlatok esetén csoportos munkaformával is találkozunk, azonban inkább csak begyakorló, alkalmazó jelleggel és nem új ismeretek megszerzése céljából. S az a szempont is kiesik az alkalmazók látószögéből, hogy csoportos foglalkozás közben a tanulók közötti baráti, munkatársi kapcsolatokat erősítsék és kiagztassák. Tehát az osztályt közösségi magatartás vonatkozásában is fejlesszük.

A szerző átfogó képet nyújt a csoportmunka történetéről. Ismerteti az USA, Franciaország, Belgium, Német Szövetségi Köztársaság, a Német Demokratikus Köztársaság, Svájc, Finnország, Szovjetunió, Ausztria, Jugoszlávia, Lengyelország, Magyarország törekvéseit.

Munkájának nagyobb részét azonban a csoportmunka didaktikai és neveléslektani kérdéseinek tárgyalása adja.

Vizsgálódásai során nem marad meg az általános – elvi – elméleti légióknak, hanem a gyakorlat számára is hasznos könyvet ad.

(Tankönyvkiadó, Budapest, 1974.)

Petőji Sándor:

JÁNOS VITÉZ

Már több, mint száz esztendeje a magyar népnek, gyerekeknek, fiataloknak, öregeknek egyaránt egyik legkedvesebb olvasmányja. Ez az a könyv, amelyet többször olvasunk el.

Würtz Ádám a népművészet fadaragásait, festményeit idéző színes illusztrációi méltók a köthez.

(Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1974.)